

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Нематуллоев Муродбек Музафарович дар мавзӯи «Усулҳои педагогии рушди қобилияти зеҳнии хонандагон тавассути дарсҳои иловагӣ дар муассисаҳои таълимии қор бо хонандагони болаёқат (дар мисоли Муассисаи таълимии давлатии «Гимназияи №1 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе»)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ- иҷтимоӣ (13.00.05.03 – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) (илмҳои педагогӣ)

Нематуллоев Муродбек Музафарович факултети идоракунии давлатии Донишкадаи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистонро соли 2018 бо ихтисоси «Идоракунии давлатӣ» хатм намудааст. Солҳои 2018-2020 дар зинаи магистратураи Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсил намуда, онро бо ихтисоси «Идоракунии давлатӣ» хатм намудааст.

Бо шарофати татбиқи сиёсати маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бори аввал дар таърихи ҷумҳурии муассисаҳои махсусгардонидашудаи таълимӣ барои хонандагони болаёқат аз қабилӣ Литсей ва мактабҳои Президентӣ, гимназия ва листейҳои равиявӣ барои хонандагони болаёқат таъсис дода шуданд. Ин муассисаҳо вобаста ба таъминоти моддӣ-техникӣ ва шароити таълиму тарбия ҷавобгӯӣ стандартҳои байналмилалӣ буда, барои пешрафти дигар муассисаҳои таълимӣ тақони ҷиддӣ доданд.

Ташаккули шахсияти донишманд, дорои қобилияти баланди зеҳнӣ ва малакаю маҳорати зарурӣ маҳз аз кӯдакистону мактаб ибтидо мегирад ва дар раванди дарсҳои иловагӣ тақвият меёбад. Дар шароити муносири таълиму тарбия таҳсилоти иловагӣ дар баробари дарсҳои асосӣ дарсҳои иловагӣ ҳам аҳамияти хеле муҳим доранд, зеро дарсҳои иловагӣ ба хонандагон имкон медиҳанд, ки мавзӯҳои таълимиро, ки дар дарсҳои асосӣ гузаштанд, боз ҳам пурратару мукамал гардонанд.

Новобаста аз муҳим будани таҳсилоти иловагӣ низоми маорифи кишвар, дар шароити имрӯза масъалаи истифодаи усулҳои педагогии рушди қобилиятҳои зеҳнии хонандагон тавассути дарсҳои иловагӣ ба таври пурра мавриди омӯзиш қарор нагирифтааст.

Муҳимияти мавзӯи диссертатсия ба он вобаста аст, ки рушди босуботи ҳар як давлати пешрафта аз рушди соҳаи маориф ва илм

вобастагии амиқ дорад. Яке аз ҳадафҳои муҳимтарини давлати соҳибистиклоли тоҷикон бунёди маорифи миллӣ ва ворид гардидан ба фазои байналмилалии таҳсилот ба ҳисоб рафта, он ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат муайян гардидааст.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сиёсати худ ба соҳаи маориф аҳамияти махсус дода, барои беҳтар намудани сифати таълиму тарбия ва дар ин замина баланд бардоштани сатҳи дониши хонандагон иқдомҳои назаррасеро амалӣ намуда истодааст. Тӯли солҳои соҳибистиклолӣ бо мақсади ислоҳот ва рушди соҳаи маориф дахҳо стратегия ва барномаҳои давлатӣ қабул карда шуданд, ки ба ташаккули заминаҳои ҳуқуқӣ, бунёду азнавсозӣ ва таҳкими моддӣ-техникии муассисаҳои таълимӣ мусоидат намуданд.

Ба тӯлаи дастгириҳои пайвастаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ислоҳоту татбиқи барномаҳои давлатӣ то ба имрӯз ҳазорҳо муассисаҳои таълимӣ бунёду азнавсозӣ ва бунёд гардида, бо шароити муносири таълимӣ таъмин карда шуда, ин раванд то ҳол идома доранд. Ҳамзамон, дар ин давра дар мамлакат садҳо муассисаҳои типпи нав таъсис ёфт, ки бешубҳа ба болоравии сатҳи сифати таълим таъсири мусбат расонида, барои пешрафти минбаъдаи соҳаи маориф рушди тафаккури зехнии хонандагон ва бедор намудани шавқу рағбати онҳо ба донишомӯзӣ мусоидат намуд.

Нуктаҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионии Нематуллоев М.М. ҳамзамон, барои ҳалли масъалаҳои усулҳои педагогии рушди қобилияти зехнии хонандагон таввасути дарсҳои иловагӣ дар муассисаҳои таълимии кор бо хонандагони болаёқат мусоидат карда метавонад.

Таҳқиқоти диссертатсионии мазкур барои ташаккули бархӯрди нав дар раванди рушди қобилияти зехнии хонандагон таввасути дарсҳои иловагӣ мусоидат карда, натиҷаҳои санҷишу озмоиши таҳқиқот дурустии нуктаҳои асосии назариявии онро тасдиқ менамоянд.

Муҳаққиқ мақсади таҳқиқоти илмиашро муайян намудани усулҳои педагогии рушди қобилияти зехнии хонандагон таввасути дарсҳои иловагӣ дар муассисаҳои таълимии кор бо хонандагони болаёқат арёбӣ менамояд. Барои ноил гардидан ва дар амал татбиқ намудани мақсади кори илмӣ-таҳқиқотӣ аз ҷониби Нематуллоев М.М. иҷрои чунин вазифахоро мегузорад:

-таҳкими асосҳои назариявӣ-методологии шароитҳои педагогии рушди қобилияти зехнии хонандагон дар дарсҳои асосӣ ва иловагии муассисаҳои таълимӣ;

-муайян намудани хусусиятҳои хоси ҳамгироии дарсҳои асосӣ ва

дарсҳои иловагӣ дар асоси нақшаи таълимӣ;

-таҳкими самаранокии раванди таълими иловагӣ дар самти ташаккули қобилияти зеҳнии хонандагон;

-арзёбии модели банақшагирии дарсҳои иловагӣ ва фаъолияти маҳфилҳои фанӣ дар Муассисаи давлатии таълимии “Гимназияи №1 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе”;

-таҳлил ва баррасии мавқеи дарсҳои иловагӣ дар дарёфт ва рушди истеъдоди хонандагон, ки хеле муҳим ва саривақтианд.

Боби якум – **“Асосҳои назариявии дарёфт ва рушди қобилияти зеҳнии хонандагони болаёқат”** аз се фасл иборат буда, дар ин фаслҳо масъалаҳои лаёқатмандии хонандагон дар низоми муосири таҳсилот, усулҳои инноватсионии психологӣ ва педагогии дарёфти хонандаи болаёқат вобаста ба гуногунии навъҳои лаёқатмандӣ, инчунин принсипҳои асосии таълими хонандагони болаёқат мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Дар ин қисмат назари олимони ватаниву хориҷӣ доир ба падидаи лаёқатмандӣ, навъҳои он, роҳу усулҳои дарёфт ва кашфи кӯдакони болаёқат оварда шуда, назарияҳои гуногун қиёс гардидаанд.

Боби дуюм – **“Таълими иловагӣ ҳамчун омили рушди зеҳнии хонандагони болаёқат”** ном гирифта, дар он низоми банақшагирии таълими иловагӣ барои хонандагони болаёқат Муассисаи давлатии таълимии “Гимназияи №1 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе” мавриди таҳлили илмӣ қарор дода шуда, масъалаи такмили донишу маҳорати хонандагони болаёқат дар чараёни таълими иловагӣ ва низоми омодаسازیи хонандагон ба олимпиадаҳои фанӣ ва озмунҳои зеҳнӣ тавассути таълими иловагӣ дар ин муассисаи таълимӣ баррасӣ гардидааст. Ҳамзамон, дар фасли чоруми ин боб муаллиф натиҷаи корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба самаранокии ташкили раванди таълими иловагиро оварда, онро арзёбӣ намудааст.

Аз ҷониби муҳаққиқ Нематуллоев М.М. оид ба мавзӯи диссертатсия 16 мақола, аз ҷумла, 5 мақола дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расидааст, ки ҷавобгӯи талаботи банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) мебошад.

Муҳаққиқ Нематуллоев М.М. дар якҷанд конфронсҳои илмӣ-амалӣ ва назариявии Филиали Донишкадаи такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маорифи шаҳри Душанбе, ҳайати олимону омӯзгорони Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳои шаҳри Душанбе ва Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе муваффақона аз доираи мавзӯи илмӣ-таҳқиқотиаш бо маърузаҳо баромад намудааст.

Дар баробари анҷом додани кори илмӣ-таҳқиқотӣ Нематуллоев М.М. бо максоди такмилу афзоиши малака ва маҳорати педагогии худ ба корҳои таълиму тарбиявӣ сафарбар шуда, худро ҳамчун омӯзгори муваффақ оид ба силсилаи фанҳои педагогика нишон додааст.

Дар маҷмӯъ, муҳаққиқ ба ҳулосае омадааст, ки фаъолият дар самти кор бо хонандагони болаёқат бояд ба принципҳои пайдо намудани нуктаи рушд; муайян кардани хусусиятҳои инфиродӣ; дарсҳо аз рӯи ҷадвали инфиродӣ; ҳаҷми хурди гурӯҳҳои омӯзишӣ; хонандагонро саросема накардан; кӯмаки махсус; тарбияи хусусиятҳои роҳбарӣ; барномаҳои таълимӣ, ки барои эҷодкорӣ фазоро мусоид мекунанд; ташкили машғулиятҳои «синфи озод»; усули «ҳамкориҳои эҷодӣ бо хонандагон»; интихоби омӯзгорон; кор бо волидон; ташаккули муносибатҳои дуруст дар байни хонандагон; кӯмаки психологӣ инфиродӣ асос ёбад.

Мувофиқи натиҷаҳои корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ диссертатсияи Нематуллоев Муродбек Музафарович дар мавзӯи «Усулҳои педагогии рушди қобилияти зеҳнии хонандагон тавассути дарсҳои иловагӣ дар муассисаҳои таълимии кор бо хонандагони болаёқат (дар мисоли Муассисаи таълимии давлатии «Гимназияи №1 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе»)» таҳқиқоти илмӣ анҷомёфта махсуб ёфта, ҳаҷм, арзишҳои назариявӣ ва амалии он ба талаботи санадҳои меъёрии Муассисаи давлатии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.05 - Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ- иҷтимоӣ (13.00.05.03 - Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) мебошад.

Рохбари илмӣ:

доктори илмҳои педагогӣ, дотсенти

кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Азизӣ М.М.

Имзои д.и.п., дотсент Азизӣ М.М.-ро тасдиқ мекунам.

Мудирӣ шӯбаи кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон:

Тавқиев Э.

